

## ‘जवस’

जवस हे तेलबियाणे असून जवसाखालील क्षेत्राच्या बाबतीत भारताचा जगात प्रथम क्रमांक आहे. जवसाचे तेलाचे एकूण उत्पादनापैकी २० टक्के खाद्यतेल म्हणून तर ८० टक्के तेलाचा औद्योगिक क्षेत्रात साबण, तेल, पेट, वार्निश, ताडपत्र्या व शाई इत्यासाठी वापर होतो. व जवसाचे ढेप दुभत्या जनावरासाठी उत्तम खुराक आहे.

जवसाच्या काडयापासून तयार होणाऱ्या धाग्याची प्रत चांगली असल्यामुळे पिशव्या, कागद, कपडे इत्यादीसाठी त्याचा उपयोग होतो.

### वैशिष्ट्ये

- पेरणीपूर्वी बीजप्रक्रिया करावी.
- जवस तेलामध्ये ५८ टक्के ओमेगा -३, मेदाम्ल आणि अँन्टीऑक्सीट आहे त्यामुळे हृदयरोगास कारणीभूत असलेले विकार रक्तदाब, कोलेस्ट्रॉल, ग्लिसरीन याचे प्रमाण कमी होते.
- कर्करोग व इतर रोगांना प्रतिकार शक्ती निर्माण होते म्हणून जवस दैनंदिन आहारात घ्यावे.

### जमीनीची निवड :

मध्यम ते भारी ओलावा टिकवून ठेवणारी उत्तम निचऱ्याची आम्ल व विम्ल निर्देशांक ६.५ ते ७.५ दरम्यान असणारी जमीन जवसाचे लागवडीसाठी योग्य असते.

### पुर्व मशागत :

खरील हंगामात पडीत ठेवलेल्या जमीनीवर पिक घ्यावयाचे असल्यास उन्हाळ्यात नांगरणी करून खरीप हंगामात प्रत्येक पावसाचे उघडीमध्ये वखराच्या पाळ्या देवून जमीन भुसभूशित तयार करावी.

खरी हंगामात सोयाबिन, उडीद व मुगासाठी अल्प मुदतीचे पिक घेवून जवसाचे दुबार पिक घ्यावे.

### पेरणीची वेळ :

- अ) कोरडवाहु-ऑक्टोबरच्या शेवटच्या आठवड्यात
- ब) ओलीताखाली- नोव्हेंबरचा पहिला आठवडा

### बियाण्याचे प्रमाण व बिजप्रक्रिया :

हेक्टरी २५ ते ३० प्रतिकिलो बियाण्यास ३ ग्रॅम थायरम किंवा २ ग्रॅम कार्बंडाझिम (बाव्हिस्टीन) बुरशीनाशक पेरणीपूर्वी चोळावे.

### अंतर व पेरणी पद्धत

३० से.मी. अंतर ठेवावे. झाडांची संख्या हेक्टरी ८ ते ९ लक्ष असावी. व चाडयाच्या तिफणने पेरणी करावी व जवसाची पेरणी ५ ते ७ से.मी. खोल करावी. यापेक्षा जास्त खोल पेरणी करू नये.

### वाणाची निवड :

एनएल १४२ (ओलितासाठी), आर ५५२ (उतेरा लागवडीसाठी योग्य), एनएल २६०, एनएल ९७.

### खतव्यवस्थापन :

शेवटच्या वखरणीपूर्वी हेक्टरी १० गाडया चांगले कुजलेले शेणखत शेतात पसरवून मिसळावे, कोरडवाहु लागवडीस दर हेक्टरी २५ किलो नत्र व २५ किलो स्फुरद पेरणीच्या वेळी घ्यावे. ओलीताखाली लागवडीसाठी हेक्टरी ५० किलोपर्यंत नत्राची मात्रा वाढविल्यास उत्पादनात अपेक्षित वाढ होते. यापैकी अर्धा नत्र आणि संपुर्ण स्फुरद पेरणीच्या वेळी आणि उरलेला अर्धा नत्र पेरणीपासून २५ ते ३० दिवसांनी घ्यावे.

### उत्पन्न :

वरीलप्रमाणे शास्त्रीय पद्धतीने व्यवस्थापन केल्यास सरासरी ९०० ते १५०० किलो प्रतिहेक्टरी उत्पन्न मिळते.